

Négy halálos ítélet a népbiztosok pörében.

Vántust, Agostont, Haubrichot és Bokányit halálra ítélték. — Hat népbiztos életfogytig tartó fegyházat kapott.

Az iratokat fölterjesztették a kormányzóhoz.

Százhetvennégy napi tárgyalás után ma hirdette ki a budapesti büntetőtörvényszék a népbiztosok perében hozott ítéletét. Ezzel az ítélettel egy korszak záródott le, Magyarország legszomorúbb korszaka, melyet a történelem az összeomlás korának fog minősíteni. A vádlottak, akik közül négyet halálra, a többit életfogytig tartó fegyházra ítélték, kifejezői, képviselői voltak a kornak, hajtókerékei a pusztítás rendszerének Kun Béláék mellett, bennük és általuk élt a diktatura, lábaik alatt pusztult el a régi Magyarország. Az az erőlködés, mellyel a politika sinszálaira akarták siklatni a nagy felelősségrevonást, nem ért célt, mert politikájuk bűn volt és erre következett logikusan a bűnhődés. Ez az ítélet volt az utolsó kihangzása annak a rendszernek, mely elpusztította a magyarság ellenálló erőit és fegyvertelenül sodorta a szétदारabolás felé s a magyar társadalom, a megtorló igazság e ténykedése után maradék erejét a romok eltüntetésének, az egy célba való tömörülésnek szolgálatába fogja adni. Az ítélet nyomán keletkezettek impresziók és hangulatok, azonban a magyar közvélemény az ítéletet a bírósággal szemben érzett tisztelettel fogadta.

Az ítélethirdetés iránt óriás volt az érdeklődés. A jegykérelmezőket seregestől kellett elutasítani, mert a tárgyalóterem kicsiny. Már kora reggel erős őrség szállta meg a törvényszék minden bejáratát, csak megfelelő igazolás után lehetett az épületbe jutni. Még így is már nyolc óra után zsufolásig megtelt a tárgyalóterem. Kevéssel kilenc óra előtt vezették be a vádlottakat, akik látszólag nyugodtan foglalják el helyeiket, csak Agoston Péteren és még jobban Bokányi Dezsőn látszik meg a belső izgatottság. Kilenc óra után bevonul a bíróság; Stocker elnök belekezd az ítélet felolvasásába; mindenki visszafojtott lélekzettel szívja szavait. A csend az első mondatok után morajlássá olvad. A rendelkező rész hamarosan leperog, Stocker elnök emelt hangon mondja... *s ezért a bíróság...* A morajlás most megint halotti csendbe fullad és elhangzik az ítélet. Néhány pillanat és a hallgatóság padsoraiból felesuklik egy zokogó hang, melyet azonban erőszakkal magába fojt, aki sir. A csend megint félelmetessé válik és az elnök a rendelkező rész végére ér.

Szünet következik. A vádlottakat kivézetik. Bokányi van a legjobban megindulva: az előszobában kis leánya borul zokogva a nyakába. A hallgatóság egy része elhagyja a termet, hogy széthurcolja a legfrisebb szenzációt, a telefonok csilingelnek, az egész épületen végigremeg az izgalom, a hivatalosbók ajtóiban kíváncsi arcok, a folyosókon fojtott izgatottsággal vitázó csoportok. A kérdés már csak egy tengelyen forog és ez a kegyelem.

Tíz percig tart a szünet. Amikor az elnök megnyitja a tárgyalást, már sokkal kevesebben vannak a teremben. Ezután a rendelkező rész következik. Az elnök olvas, hangja élessé, sokszor áthatóvá válik, a vádlottak pedig összerokkanva ülnek egymás mellett. A tárgyalásról a következőkben számolunk be:

Az ítélet kihirdetése.

Kevéssel 9 óra után nyitotta meg Stocker Antal dr. kuriai bíró a népbiztosok bűnperének utolsó tárgyalását. A tárgyalás megnyitása után közli az elnök, hogy a bíróság ítéletet hozott Vántus Károly és társai bűnperében. A tárgyalóterem közönsége állva hallgatja meg az ítélet bevezető szavait:

„A magyar állam nevében:

— majd leül és az elnök így folytatja:

Vántus Károly ref. vallású, nős, ácsmestert, szakszervezeti titkárt, Haubrich József róm. kath., nős, vasöntő, Munkásbiztosító Pénztári tisztviselőt,

Bokányi Dezső róm. kath., kőfaragót, Munkásbiztosító Pénztári tisztviselőt, Bajáki Ferenc róm. kath., nős, műlakatossegédet, szakszervezeti titkárt, Dovcsák Antal róm. kath., nős, vasesztérgályost, Munkásbiztosító Pénztári tisztviselőt, Nyisztor György gör. kath., nős, földmunkást, a Földmunkások Szövetségének titkárát, Agoston Péter dr., róm. kath., nős, jogakadémiai tanárt, Kalmár Henrik, izr., nős, nyomdász, Kelen József, izr., nős, mérnököt, Szabados Sándor dr. izr., nőlen hírlapíró bűnösnek mondja ki mint vádlottat a felség-sértés büntetésében, minthogy részt vettek március 28-án, április elsején és április 26-án a forradalmi kormányzótanács ülésein, ahol kimondták a tanácsok uralmát, megdöntötték a fennálló alkotmányt, továbbá közreműködtek az alkotmányos rend megváltoztatásában. Továbbá lázadás büntetésében azért, mert részt vettek a gyűjtőfogházban folytatott megbeszéléseken és felfegyverzett csoportokat szerveztek, hogy a törvényhez ragaszkodó osztályokat fegyveresen megtámadják és a pályaudvarokat és középületeket hatalmukba kerítsék. Részt vettek ezenkívül azon rendeletek meghozatalában, amellyel a vöröshadsereget felhívták, közreműködtek a tuszok szedésében és részük volt Szamuely Tibor kiküldetésében. Bűnösnek mondotta ki ezenkívül a bíróság Bajáki Ferencet 49 rendbeli gyilkossággal, Dovcsák Antalt 29 rendbeli gyilkossággal, Kelen (Klein) Józsefet kétrendbeli gyilkossággal, Szabados (Freystadt) Sándor dr.-t ötrendbeli gyilkossággal büntetésben mint felbújtót, továbbá Haubrich Józsefet gyilkossággal kísérletének büntetésben, mint felbújtót.

Az ítélet ezután részletesen ismerteti a budapesti és vidéki forradalmi törvényszéki halálos ítéletek végrehajtása utján elkövetett egyes gyilkosságokat, majd a pénzhamisítás vádjára térve át, mind a tíz vádlottat bűnösnek mondja ki egy rendbeli folytatólagosan elkövetett pénzhamisítás büntetésében. A bíróság ezért

Vántus Károlyt,

Bokányi Dezsőt,

Agoston Péter dr.-t, továbbá

Haubrich Józsefet össz büntetésül kötél általi halálra;

Bajáki Ferencet, Dovcsák Antalt, Nyisztor Györgyöt, Kalmár Henriket, Kelen Klein Józsefet és Szabados Freystadt Sándor dr.-t össz büntetésül életfogytiglani fegyházra ítélte.

Ezenkívül valamennyi vádlottat 1000—1000 korona pénzbüntetésre, Szabadost külön 4000 korona pénzbüntetésre, valamint a hat fegyházra ítélte 10—10 évi hivatalvesztésre és politikai jogai elvesztésére ítélte.

Fölmentette a bíróság a vádlottakat a Szamuely által hozott halálos ítéletek alapján történt kivégzések, valamint a szolnoki forradalmi törvényszék által hozott halálos ítéletek alapján történt kivégzések miatt ellenük emelt 79 rendbeli gyilkossággal alól mint felbújtót, továbbá Bajáki Ferencet 22 rendbeli, Kelen Józsefet 25 rendbeli, Szabados Sándort 24 rendbeli gyilkossággal büntetésére való felbujtás vádjára alól. A rendelkező rész felolvasása után az elnök öt perces szünetet rendelt el.

A megokolás.

Rövid szünet után — negyed tizenegy órakor — nyitotta meg ismét az elnök a tárgyalást és belekezdett a 100 gépirásos oldalra terjedő indokolás felolvasásába.

— Tizenhat hónapja múlt, hogy agyongyötört, meggyalázott és megcsontított Magyarország tetszhalottaiból föltamadott és lerázta magáról a proletárság átkos uralmát. Megkezdtek törvényes munkájukat a hatóságok. Egy évig tartó fáradságos munka után a nagy leszámolás utolsó felvonásához érkezünk. Ezután hangsúlyozza, hogy a legfőbb bűnösöknek sikerült kivonniok magukat e számonkérés alól, amivel lehetetlenné vált az is, hogy nyilvánvalóvá tétessenek azok a szemenszedett valótlanosságok, melyekkel a jelenlévő vádlottak védekeznek, akik minden bűnt a távollévőkre akarnak hárítani, magukat mint a polgárság mentőangyalait tüntetve föl.

Mi volt a proleárdiktatura? — *Hamis jelszavak, kal dolgozó közkezeseti társaság garázdálkodása* — állapítja meg az indokolás, amely azonnal rátér a szereplő egyének jellemzésére. Kimutatja, hogy a vádlottak közt egy sines olyan, akiről azt lehetne állítani, hogy magasabb elvekért, vagy idealizmusból vállalta szerepét, mert hiszen mind ugy tünteti fel magát, mint a diktaturának fennállása alatt is tükös ellenségét. A proleárdiktatura nem politikai forradalom, hanem lázadás volt, vezetői nem népboldogítók, hanem népbolondítók, célja nem a társadalmi rend helyreállítása és a hazs védelme — hiszen

a proletárnak nincs hazája, hirdették ők — hanem osztályuralmuk kiterjesztése.

Az indokolás ezután történelmi visszapillantást vet 1918 év végének eseményeire, Károlyi Mihály szereplésére, a belgrádi fegyverszüneti egyezmény létrejöttének körülményeire, végül pedig a diktatura ki-törésére.

Sorra veszi ezután az ítélet az egyes vád tárgyává tett bűncselekmények elkövetésének bizonyítását indokolva a felségsértés, lázadás és gyilkosságra való felbujtás büntettének vádját. A bíróság a vádlottaknak állítólagos jótetteikre vonatkozó állításait, valamint Haubrichnak „ellenforradalmi” ténykedéseit alaptalanoknak nyilvánítja.

Rátér ezután az indokolás a beszámíthatóság kérdésére, amit nemcsak az orvosszakértői vélemények igazolnak, hanem maguk a vádlottak is jól felépített — de a bizonyítékokkal szemben értéktelen frázisokká devalválódó — védekezése is. Sorra veszi ezután az ítélet az egyes vádlottak védekezését, kimutatva, hogy Vantus nem volt kényszerítve a Kun Bélához való csatlakozásra, mert mint iparos megszerezhetette volna a fogságból hazatérés költségeit. Bokányi Dezső védekezésének részletezése után Ágoston Péterről kimutatja az indokolás, hogy a diktatura megbuktatására folytatott tárgyalásainak csak az volt a célja, hogy az előrelátható összeomlás utáni elhelyezkedését biztosítsa. A többi vádlott védekezésével szemben is a bizonyítási anyag adatait állítja szembe az ítélet, majd rátér az enyhítő, illetve súlyosbító körülmények mérlegelésére.

A bíróság enyhítő körülménynek vette: *Ágostonnál és Haubrichnál* büntetlen előéletüket; viszont *súlyosbító körülményként* kellett tekintenie: *Vántusnál*, hogy a diktatura előtt is agitált a kommünért; *Haubrichnál*, hogy a június 24-iki ellenforradalom ügyében kétszínű játékot folytatott; *Bokányinál*, hogy a 30 esztendő alatt a munkásság előtt szerzett bizalmat és befolyást egyéni hiúságból a kommünnek áldozta fel; *Ágostonnál* magasabb műveltségét.

Általában súlyosbító körülménynek vette a bíróság a proletárdiktatura négy és félhónapos uralmának mérhetetlen káros voltát. Ez a pusztítás legalább is egy évszázaddal vetette vissza és tette tönkre az országot. Vántus, Bokányi, Ágoston és Haubrich vádlottak cselekvőségénél a bíróság éppen ezért nem alkalmazhatta a büntetőtörvénykönyvnek sem a 91., sem pedig a 92. paragrafusát, mert velük szemben enyhítő körülményeket a már megemlített büntetlen előéleten kívül nem észlelt. *A többi vádlottnál enyhítő körülményül mérlegelte a bíróság, hogy tényleg másodrendű tagjai voltak a kormányzótanácsnak,* de terhükre róttá a nagy bűnhalmazatot, amelyekben bűnösök. Mindazáltal velük szemben a bíróság az enyhítő körülményeket találta tulayomó számban s ezért rájuk nézve a 91. paragrafust alkalmazva szabta ki az életfogytig tartó fegyházbüntetést.

Az indokolás ezután a felmentésekkel foglalkozik, majd az elnök közölte, hogy a szabadságvesztési büntetések jogerősek, majd felhívta a halálraítélteket, hogy nyilatkozzanak, kegyelmet kérnek-e?

Kegyelmet kérek!

Stocker elnök kérdéseire a vádlottak külön-külön válaszoltak:

Vántus: Igen.

Bokányi Dezső: Igen, kegyelmet kérek!

Ágoston Péter: Kegyelmet kérek!

Haubrich: Igen.

Ezután a halálraítéltek védői jelentik ki, hogy csatlakoznak a védenecik kegyelmi kérvényéhez és a kérelmet írásban fogják benyújtani.

Ezután Szabados Sándor állott fel szólásra és a következőket mondja:

— Semmiségi panaszt jelentek be!

Elnök: Nincs helye semmiféle semmiségi panasznak. Tessék leülni!

Ezután az elnök intézkedésére a hat életfogytiglani fegyházra ítéltet — akiket jogerős büntetésük megkezdése végett átadott az ügyészségnek — elvezették és a bíróság kegyelmi tanácsa alakult át. Félórás tanácskozás után az elnök kihirdette, hogy az íratokat a kegyelmi tanács titkos határozataival az igazságügyminisztérium útján felterjesztik a kormányzóhoz.

Ezzel a tárgyalás befejezést nyert és a halálraítélteket celláikba vezették.